

Økonomisk aktivitet og økonomisk politikk

1. Forelesning ECON1310

18.8.2009

Introduksjon

Introduksjon: Litteraturreferanser

- Kjernepensum:
  - Forelesningsnotat 1 (H)
  - Kapittel 1 (B)
- Øvrig pensum
  - Statistisk Sentralbyrås hjemmesider:
<http://www.ssb.no/oa/>

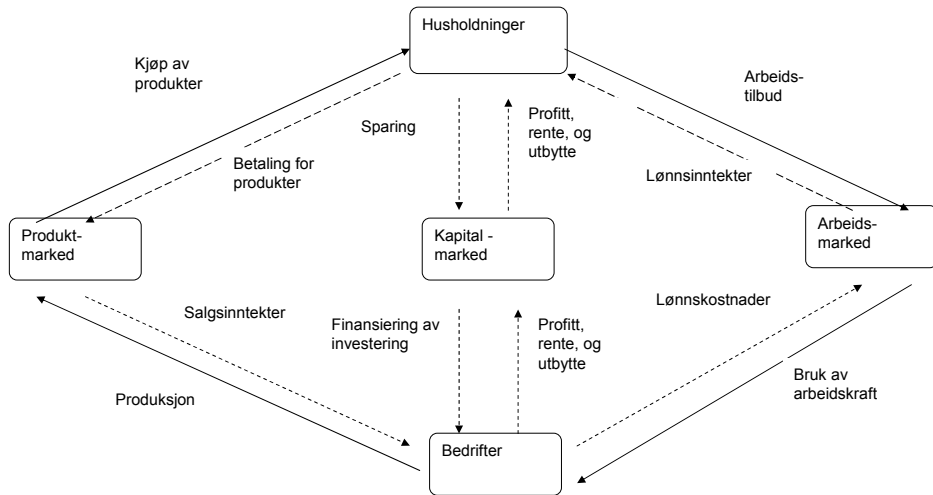

- **STØRSTE FALL SIDEN MARS:**
-
- **Asias børser faller hardt**
-
- Japans Nikkei har ikke falt mer siden mars.

Del 1: 1. forelesning

- Det økonomiske kretsløpet
- Vekst og konjunkturer
- Konjunkturbevegelser
- Konjunkturer og arbeidsledighet
- Økonomisk politikk
- Tre teoriretninger

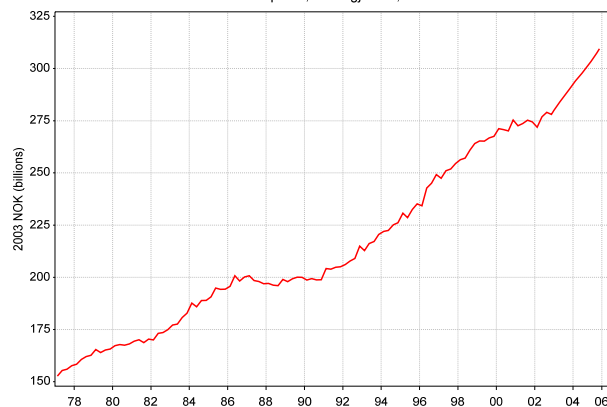
Det økonomiske kretsløpet

Skisse av den økonomiske sirkulasjon i et samfunn (basert på Stiglitz og Walsh, Economics,). Heltrukne linjer markerer realressurser, mens stiplede linjer er finansielle strømmer.

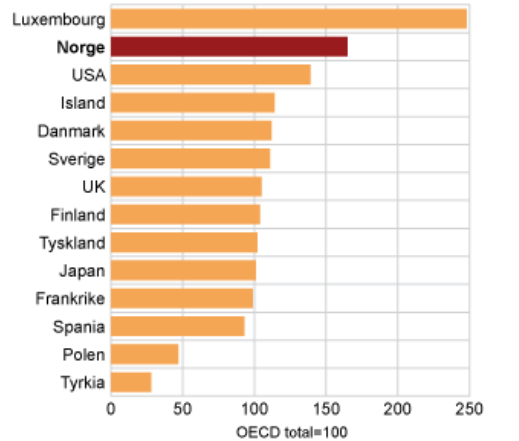
Økonomisk vekst

BNP i Fastlands-Norge
Faste 2003 priser, sesongjustert, kvartalstall

Source: Reuters EcoWin

BNP (justert for prisforskjell) per innbygger. 2006.
OECD total=100

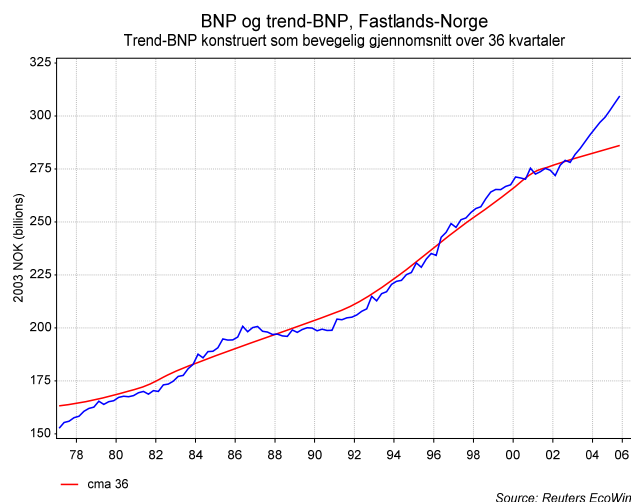
3. Faktorer bak økonomisk vekst

- Økt bruk av arbeidskraft,
  - i kvantitet (antall timeverk) og
  - kvalitet (økt humankapital, dvs. økte kvalifikasjoner hos de sysselsatte)
- Økt bruk av realkapital
- Teknologiske og organisatoriske forbedringer
  - På den enkelte virksomhet
  - Organisering av økonomien som helhet

Teori om økonomisk vekst

- Drøfter hvordan veksten avhenger av disse faktorene, og hvor viktig hver enkelt er.
  - Drøfter hva som påvirker utviklingen i de enkelte faktorene, for eksempel:
    - demografisk utvikling, yrkesfrekvenser, arbeidstid
    - tilgang på kapital - sparerater, rentenivå, aksjekurser
    - forskning og utvikling, teknologisk fremgang
- Fokus er dermed på produksjonssiden eller tilbudssiden i økonomien.

Ujevn vekst - konjunktursvingninger

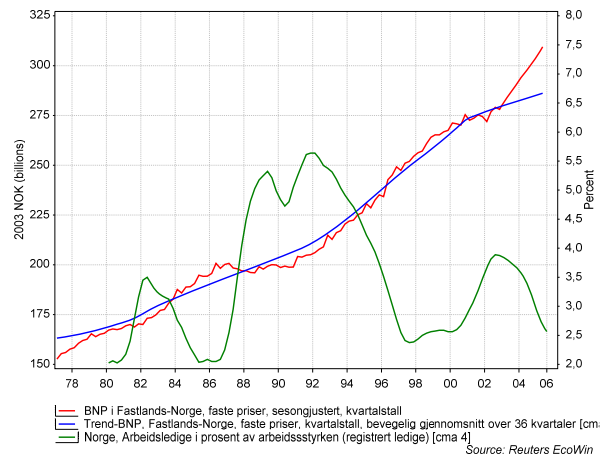
Ulike konjunkturfaser

- BNP ligger over trend = **høykonjunktur**
- BNP ligger under trend = **lavkonjunktur**.
- vekst i BNP > vekst i trend-BNP = **oppgangskonjunktur**
- vekst i BNP < vekst i trend-BNP = **nedgangskonjunktur**

To sentrale forklaringer på konjunkturer og vekst

- Mulig årsak: variasjonen i BNP-veksten er knyttet til variasjon i tilbudssiden
(Samme faktorer som forklarer langsiktig vekst i BNP.
Eks. realkapital eller teknologi)
- En annen mulig årsak: variasjonen i BNP er knyttet til etterspørselssiden i økonomien
(bedriftene kan, men vil ikke produsere fordi de ikke får solgt varene)

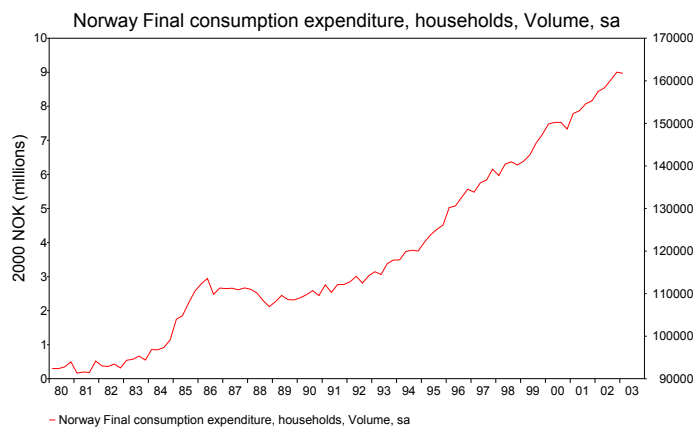
Konjunkturer og arbeidsledighet

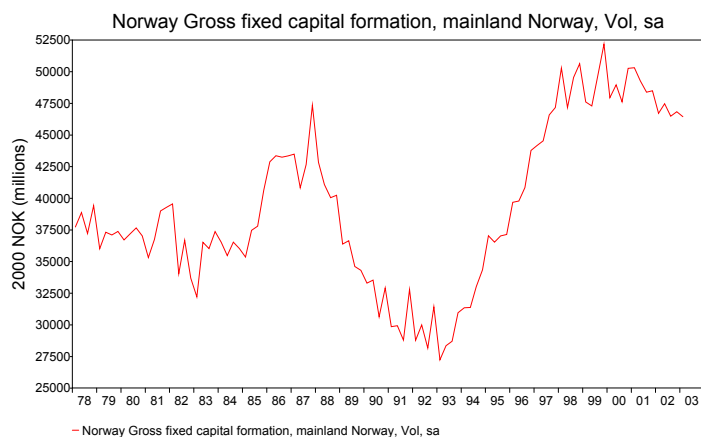
Konjunkturer, forts.

Et viktig argument for at etterspørselssiden har stor betydning er den sterke tendensen til at arbeidsledigheten følger konjunktursvingningene

Deregulering av kredittmarkedet ga konsumsboom under "jappetiden" 1985-86

Svingningene i investeringer forsterker konjunktorene

Konjunktursvingninger og økonomisk politikk

- Kan økonomisk politikk motvirke nedgangskonjunkturer?
- I så tilfelle hvordan?
- Og bør man i det hele tatt bruke økonomisk politikk for å stabilisere økonomien?

Makroøkonomisk politikk

- Finanspolitikk (skatter og utgifter)
  - Ekspansiv finanspolitikk – økte utgifter og/eller reduserte skatter for å øke etterspørselen
  - Kontraktiv finanspolitikk
- Pengepolitikk
  - Endring i sentralbankens styringsrente
  - evt. også likviditetstiltak og valutaintervensjoner

Konjunkturteori

- tre hovedretninger

- Keynesiansk/ny-keynesiansk teori:
konjunkturer skyldes først og fremst endringer i samlet etterspørsel
→ lavkonjunkturer innebærer ressursløsning
→ stabiliseringspolitikk kan brukes til å redusere konjunktursvingningene
- Monetaristisk teori:
konjunkturer skyldes først og fremst endringer i samlet etterspørsel
→ lavkonjunkturer innebærer ressursløsning
→ men stabiliseringspolitikk kan **ikke** brukes til å redusere konjunktursvingningene

På 1960-tallet: skarp debatt mellom keynesianere og monetarister om fordeler og ulemper med stabiliseringspolitikk. Monetaristisk teori er nå ikke aktuell som forskningsretning.

- Realkonjunkturteori:
konjunkturer skyldes først og fremst endringer i tilbudssiden og er markedets optimale tilpasning til "sjokk"
→ stabiliseringspolitikk er unødvendig og derfor uønsket

Konjunkturteori, fortsettes

- Realkonjunkturteori, og dets forløpere, har siden 1980-tallet fått en sterk stilling i økonomisk forskning (nobelpris til Finn Kydland).
- Keynesiansk/ny-keynesiansk tankegang står sterkt for praktisk økonomisk analyse og øk. politikk.
- Nye forskningsbidrag som kombinerer ny-keynesiansk teori og realkonjunkturteori.
  - Metodologiske og modellmessig rammeverket fra realkonjunkturteori,
  - mange av de økonomiske egenskapene ligner på de keynesianske (samlet etterspørsel viktig, stabiliseringspolitikk kan brukes)
- De fleste økonomer enige om at lavkonjunkturer innebærer ressursløsning, og at pengepolitikken i noen grad kan brukes til å stabilisere økonomien.
- Fortsatt mange økonomer som er skeptisk til å bruke finanspolitikken til å stabilisere økonomien.

Ulike tidsperspektiv

- kort sikt 0 – 3 år Konjunkturer, stabiliseringspolitikk
- Mellom- lang sikt 5 – 10 år
- lang sikt 10–50 år økonomisk vekst, ikke stabiliseringspolitikk